

az orosz falu fejlődését s ebben az utolsó mubén már a megva.ósuit szocializmus korát tarja elének s talán azért tunk szebbnek, megragadóbbnak az előbbi koteleknél. Panfjorov írói tehetsége is ebben a mubén éri el eddig legmagasabb kutejlését.

A mű középpontjában Kirill Zsdárkinak és Sztesa feleségének élete van s az események egy hatalmas építkezés köré csoportosulnak. A téma hatalmas volta nem remegtetí meg Panfjorov tolát, biztos kézzel vezet bennünket a szovjetélet sajátos problémáinak megátításában. Mik ezek a problémák?

Többek között a férfi és a nő új viszonya. Zsdárkin fokozatosan elhidegszik fiatal felesége, Sztesa iránt, aki hamarabb sofförnöként dolgozott mellette. Az elhidegülés okát nem tudja magának megmagyarázni, Hiába vannak a sorsukat öszszefűző gyermekek, az elhidegülés egyre fokozódik, pedig minden erejükkel küzdenek ellene. Sztesa sem akármilyen asszony, izzigvéréig kommunista, mint a férje. A szakítás mégis bekövetkezik. Kirill beleszeret Penyába, a ragyogó képességű komszomolista lányba, aki jeles harcosa az építkezésnek és durván megsérti feleségét.

Sztesa ekkor visszamenekül falura bántában és új életet akar kezdeni. Beáll traktorosnak a gépállomáshoz. Az újra megkezdett munka, saját újításai, eredményei nemcsak kibékítik sorsával, de meg is magyarázzák neki házassága bomlásának okát. Kirill, a harcos bolsevik, nem szerethet egy otthon ülő asszonyt?! „Néha úgy tetszett — bár ez csak átvillant agyán — az a bűne, hogy otthon ül. Nemesoda, ha miní háziasszony már egyáltalán nem tudja lekötöni Kirillt: Kirill fejlődik, sokat olvas, sokat foglalkozik közügyekkel, ő, Sztesa meg már rég elmaradt a társadalmi munkában.“

Maga Kirill is ráébred erre a szüntelen lelkiismeretfurdalások közepette. Sztesa iránti vágyódása — miután látja sikereit — még emésztőbb lesz. Számunkra szinte furcsa érzélemvilágba, a szovjetember minőségileg magasabbrendű érzélemvilágába látunk bele.

Sztesát kiváló traktorszántási eredményeiért maga Sztálin elvtárs tünteti ki. Mikor újra találkoznak, szerelmük feszültsége eddig soha meg nem élt magasságot ér el, benne lángol a szovjetember jószágának, nemességének, a nagyszerű szovjetvalóságnak minden fennsége.

A másik probléma politikai természetű és az éberséggel függ össze. A cselekmény a Buhárin-féle összeesküvés idejében játszódik s ezeknek ravasz és kegyetlen kártevéseit leplezi le. A hatalmas tözegtűz, ahol százzámra égnek össze a munkáslányok, mutatja a hatalomból kiszoruló ellen-ség utolsó eszeveszett, tehetetlen próbálkozását. Az ellenség állandó jelenléte és Zsdár-

kinék ellenük való harca izgalmassá teszi a könyvet.

Az edenség már nem győzhet ideiglenesen sem, eszkoznek már a parasztok se kaphatók. Nikita Gurjánov, aki megszökött a kolhozból, újra visszatér oda s hamarosan az első brigádvezetővé küzdi föl magát. Kuvájev, a részeges kemenceraakó, eltanulja az új kemenceraakási módszert s becsületes emberré válik; feljeleníti a hazaáru.ókat. Pável Jakunyin páiyafutása a legjellemzőbb az új szovjetleire. Legényke még, amikor új falazómódszert talál fel, Később világhírű repülő lesz a szívós komszomolistából, maga Sztálin ötlei meg a veszélyes távolsági repülés után.

Sztálin!... A regény hőseinek élete öszszefonódik az Ő életével. Az Ő jelenléte mindenütt ott érezhető a hősök cselekedeteiben, az Ő akarata mint a Bolsevik Párt harcának legmagasabb kifejeződése, adja meg mű szükségyszerűségét. A bolsevikok által elvetett mag gazdag gyümölcsöt termelt. „Hogy örül Sztálin! Ragyguj pipájára, járkál szobájában és azt isméltelgeti: — Milyen nagyszerű lett ez az ország, milyen nagyszerű lett ez a nép.“ Számítalan Sztálin elvtársat, Kalinin elvtársat ábrázoló, jellemző leírás van a könyvben.

Panfjorov könyve remek példa a mindjobban eposzivá váló szocialista-realista regényre, mely azonban mégsem egyenlő a görögös formával, mert változó jellemeken, drámai mozgalmasságon épül. A nagyvonalúan szerkesztett művet Panfjorov ízes orosz nyelve szépíti, amit a fordítás hüen ad vissza.

NAGY SÁNDOR

ALIOZ SZVOBODA—ANNA TUCSKOVÁ
—VJERA SZVOBODOVÁ: EZ TÖRTÉNT
FEBRUÁRBAN. (Athenaeum.)

1919 és 1944 közt alig tudtunk valamit a velünk szemzedés dunatáji és kelet-európai népek irodalmáról, kultúrájáról, történelméről. Az „úri Magyarország“ irányított kultúrpolitikája mesterséges választ vont közénk és szláv szomszédaink közé: nemcsak a nagy Szovjetunióól voltunk elszigetelve, hanem Csehszlovákiaóól, Romániától, Bulgáriától is. Elképzelhetetlen lett volna, hogy a magyar könyvpiacón csehszlovák irodalmi alkotás jelenjék meg. Alig egy-két bótortalan kísérlet történt csak ezen a téren, jórészt csehszlovák és magyar baloldali értelmiségiek kezdeményezéséből: az uszító jobboldali propaganda azonban ezeket a kísérleteket is igyekezett letorkolni, meddségre kárhoztatni.

A Szovjetunió felszabadító seregei nyomán azonban megjött a kelet-európai népek közeledésének lehetősége: a szocializmust építő népi demokrácia, amikor befelé betöltötte a proletárdiktatura funkcióját, kifelé kialakította a békefrontot, s ezzel

együtt a népek testvériségét. Lehetővé vált végre a sovinizmustól mesterségesen egymás ellen uszított testvérnépek őszinte békéje és harmóniája. Ennek a harmóniának következményeként megindult az egyre mélyebb kulturális közlekedés is. Most már nem ismeretlen előttünk a népi demokratikus országok irodalma, művelődése: egyre több könyvüket olvashatjuk, egyre több értéküket ismerkedhetünk meg.

Igy került sor három cseh kommunista újságíró: Szvoboda, Tucsková és Szvobodová — egy férfi, két asszony — figyelemreméltó könyvének magyar kiadására. Harci dokumentum ez a könyv, dokumentuma a csehszlovák dolgozók osztályöntudatának, forradalmi éberségének, cselekvőkészségének. 1948 februárjának prágai eseményeiről számol be a három szerző, az adatok napló-szerű hitelével, az élmény friss lendületével. Lényegében kilenc nap története sűrűsödik egy-egy ezeken a lapokon: a február 17. és 25. közti napok.

Tudjuk, hogy ezekben a napokban Csehszlovákia népe történelmi választást előtt állt. A kormányban, parlamentben, az állami élet pozícióiban még fontos helyeket töltöttek be a reakció képviselői. Az elnöki hatalom a rosszemlékű Benes Eduárd kezében volt; a burzsoázia pártjai pedig államsínyre készültek. Számítottak ebben az imperialista hatalmak támogatására is. A kormánymunka szabotálásával, Gottwald kormányából való tömeges kiválásukkal meg akarták bénítani az államgépezetet. Azt remélték, hogy a kormányválság felidézésével teljesen átjátszhatják a reakció kezére a hatalmat. A könyv elmeséli, mint hiúsultak meg ezek a mesterkedések, mint zúzta össze Zenkl, Drtina, Krajina és a többi burzsoá politikus cselvetéseit a csehszlovák munkásosztály osztályharcos szellemének kemény kiállása. A Csehszlovák Kommunista Párt harci ébersége. A reakció megbukott, s 1948 február 25. után Csehszlovákia népe megindulhatott a szocializmus útján.

ANGYAL ENDRE

JÓKAI MÓR: SÁRGA RÓZSA.

A Szépirodalmi Kiskönyvtár által most kiadásra került Jókai kis regény, a Sárga Rózsa az írónak nem a legismertebb regényei közé tartozik. S vajjon miért ez az írása került kiadásra? Jókai a Sárga Rózsa c. regényét pályájának utolsó éveiben írta, amikor már ő is belátta, hogy a képzelet váraitra épített, a valóság takargatására vagy annak megszépítésére szolgáló írásainak nem sok az értelme. Új témakört keresett a valóság talajából, amit úgy ahogy van, megmászhatatlanul örökíthet meg művészetével.

A Sárga Rózsa valóban ilven írásmű.

A történet röviden: egy csikósnak és egy

gulyásnak versengése a kocsmárosleány kezéért. Jókai alakjait nem díszíti fel az akkori idők divatja szerint mindenféle népies cicomákkal, hanem őket a maga valójukban, társadalmi harcaikban állítja elének. Décsi Sándorban, főhősében, megrajzolja a magyar pusztai élet eszményi alakját, az egyeneslelkű, erős, bátor, becsületes magyart.

A Sárga Rózsa megőrizte egy század után is számunkra a Hortobágy igazi arcát. Aki olvassa, az szinte az Alföld levegőjével szívja tele tüdejét, s megismerheti belőle a pusztai élet minden mozzanatát, ellátva az író színes nyelvezetével, de a maga teljes, megmászhatatlan, hű valóságában.

LÁZÁR GYÖRGY

VÖRÖSMARTY MIHÁLY: VÁLOGATOTT KÖLTEMÉNYEI. (Szépirodalmi Könyvkiadó.)

Százötven éve született: mondták már konzervatív nemesnek és multja dicsőségén kesergő búsmagyarnak, pesszimista filozófusnak és örületbe bukó zseninek, romantikusnak és klasszikusnak, Habsburg-pártinak és dekadensnek — a maga emberét látta benne a terebélyesedő budzsoázia felé kacsintgató gentry, a Milencum, a ferencjózsefi „boldog békeidők” hamis fényében tündöklő hivatalos Magyarország csakúgy, mint a Horthy-rezsim fajmagyarkodó, alpatrióta kultúrbirokratái, s a sok csitógó frázis, ünnepélyes körmondat, a nyugatról importált izmusok zavaros tömkelegében elszikkadt a lényeg: Vörösmarty a nép költője, — ha a szónak nem is olyan közvetlen értelmében, mint Petőfi és Arany, — költészete haladó költészet. S ez a költészet igazán csak ma, a felszabadult Magyarországon indulhat el hódító útjára, hogy eljusson a nép, a nemzet nagy fiait megillető méltó helyre: a nép szívébe.

Vörösmarty költői pályájának kezdete egybeesik a reformkorral. A reformkor Magyarországon a feudalizmus mélyreható válsága: az osztrák gyarmatosítás, ellentétbe állítja egymással a termelőerőket és a termelési viszonyokat. A nemesség rádőbben arra, hogy a dolgok menetén egyedül csak a polgári átalakulás segíthet, de azt már nem látja tisztán, hogyan lehetne ezt a polgári átalakulást úgy megvalósítani, hogy kiváltságai, vezetőszerpe továbbra is megmaradjon. Szeretné felszámolni a gyarmati függést, de tudja, hogy ehhez fel kéne számolni a jobbágyak földesúrtól való függését is, mert a függetlenséget csak nemzeti egységfronttal lehet kiharcolni. Egyszóval a nemesség kompromisszumot akar: olyan polgári átalakulást, melyben néhány, a maga számára jelentős változtatással tovább élnek, uralkodnak a feudális viszonyok. Vörösmarty költészetében a reformkor nemesi ideológiájának ez az ellentmondásos jellege legjobban a „Za-